

باسمه تعالی

فرم طرح درس

عنوان درس: فقه استدلالی   مقطع: ارشد   رشته: فقه و مبانی حقوق اسلامی   مدرس: نریمانی

۱. معرفی و اهداف درس

از یک سو فقه، بر اساس نیازهای موجود بشر، باید نظر شارع مقدس را بیان کند؛ از سوی دیگر همواره ملاکهای صحت و بطلان معاملات نوپیدا محل بحث بوده است؛ در این دوره کوتاه، مهمترین سرفصلهای موثر در استنباط احکام فقه تجارت بحث و بررسی می‌گردد تا مخاطبان با تکیه بر آموخته‌های سابق خود در زمینه قواعد فقهی و مباحث اصولی ضمن موضوع شناسی صحیح و استاندارد، با استفاده از مبانی فقه جواهری حکم معاملات نوپیدا را بیابند و در مسیر اجتهاد گام بردارند. در واقع دو هدف اصلی این دوره، تسلط دانشجویان بر شیوه موضوع شناسی و حکم شناسی و مبانی فقهی و اصولی مورد نیاز در حکم شناسی مسایل نوپیدا در زمینه تجارت است.

۲. معرفی استاد

[/https://www.mofidu.ac.ir/departments/theology/the-faculty/seyed-mahdi-narimani-zamanabadi](https://www.mofidu.ac.ir/departments/theology/the-faculty/seyed-mahdi-narimani-zamanabadi)

۳. پیشنیازهای درس

- مباحث فقهی و قواعد فقهی معاملات: مانند: لا ضرر؛ لا بیع الا فی ملک؛ اکل مال به باطل؛ غرر؛ ربا؛ قمار؛ معامله سفهی؛ تعاون بر اثم؛ نفی سبیل؛ سلطنت؛ صلح؛ شروط.
- مباحث اصول فقه: مانند: حجیت بنا و سیره عقلا، سیره متشرعه، عرف، قول متخصص و قیاس؛ فقه المقاصد.
- مباحث فقه الحدیث و درایة الحدیث.

۴. منابع

الف) منابع اصلی

۱. اردبیلی، احمد. مجمع الفائدة و البرهان فی شرح إرشاد الأذهان؛ قم: انتشارات اسلامی؛ ۱۴۰۳ق
۲. انصاری، مرتضی. المکاسب؛ قم: کنگره جهانی بزرگداشت شیخ اعظم انصاری؛ ۱۴۱۵ق
۳. ایروانی، علی. حاشیة المکاسب؛ تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ ۱۴۰۶ق
۴. بحرانی، شیخ یوسف. الحدائق الناضرة فی أحكام العترة الطاهرة؛ قم: انتشارات اسلامی؛ ۱۴۰۵ق
۵. تبریزی، جواد. ارشاد الطالب الی التعليق علی المکاسب؛ قم: اسماعیلیان؛ ۱۴۱۶ق
۶. حسینی عاملی، سیدجواد. مفتاح الكرامة؛ قم: انتشارات اسلامی، ۱۴۱۹ق

۷. حسینی حائری، سید کاظم، فقه العقود؛ قم: مجمع الفکر الاسلامی؛ ۱۳۸۱ ش.
۸. حلی، فاضل مقداد سیوری. کنز العرفان؛ قم: مرتضوی، ۱۴۲۵ ق
۹. خوانساری، محمد. الحاشیه الاولی و الثانیه؛ بیجا: بینا؛ بیتا
۱۰. خمینی، سید روح الله. کتاب البیع، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی ره؛ ۱۴۲۱ ق.
۱۱. خمینی، سید مصطفی. کتاب البیع، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی ره؛ ۱۴۱۸ ق
۱۲. خویی، سید ابوالقاسم. موسوعه الامام الخویی؛ قم: مؤسسه احیاء آثار الإمام الخوئی ره؛ ۱۴۱۸ ق
۱۳. شهید ثانی، زین الدین. مسالک الافهام فی شرح شرائع الاسلام؛ قم: مؤسسه المعارف الاسلامیه؛ ۱۴۱۳ ق
۱۴. طوسی، محمد بن حسن. المبسوط فی فقه الامامیه؛ تهران: المکتبه المرتضویه؛ ۱۳۸۷ ق
۱۵. طوسی، محمد بن حسن. الخلاف؛ قم: نشر اسلامی؛ بیتا
۱۶. طوسی، محمد بن حسن. النهایه فی مجرد الفقه و الفتاوی؛ قم: تحقیقات و نشر معارف اهل بیت (ع)؛ بیتا
۱۷. کاشف الغطاء، حسن. انوار الفقاهه کتاب مکاسب، نجف: مؤسسه کاشف الغطاء، ۱۴۲۲ ق
۱۸. محقق حلی، شرائع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ قم: رشید؛ ۱۳۹۶ ش
۱۹. مددی، سید احمد، تقریرات درس خارج فقه و اصول؛ قم: سایت معظم له
۲۰. مصطفوی، سید محمد کاظم. فقه المعاملات؛ قم: انتشارات اسلامی، ۱۴۲۳ ق
۲۱. منتظری، حسینعلی. دراسات فی مکاسب المحرمه؛ قم: تفکر، ۱۴۱۵ ق
۲۲. موسوی اردبیلی، سید عبدالکریم؛ الرسائل الفقهی، قم: دفتر معظم له، بیتا
۲۳. نجفی، محمد حسن. جواهر الکلام فی ثوبه الجدید؛ قم: دائرة المعارف فقه اسلامی؛ ۱۴۲۱ ق
۲۴. یزدی، سید محمد کاظم. العروة الوثقی (المحشی)؛ قم: انتشارات اسلامی، ۱۴۱۹ ق
۲۵. یزدی، سید محمد کاظم. حاشیه مکاسب؛ قم: اسماعیلیان، ۱۴۲۱ ق

ب) منابع برای مطالعه بیشتر

۱. آخوند خراسانی، محمد کاظم. کفایه الاصول (با تعلیقه زارعی سبزواری)؛ قم: انتشارات اسلامی، ۱۴۳۰ ق
۲. انصاری، مرتضی، فرائد الاصول؛ قم: مجمع الفکر الاسلامی، ۱۴۲۰ ق
۳. ایروانی، باقر؛ تجذیر المسئله الاصولیه، بیجا: بینا؛ ۱۴۳۹ ق
۴. ایراوانی، باقر، الحلقة الاولی و الحلقة الثانیة فی اسلوبها الثانی، قم: نشر هاجر، ۱۳۹۳ ش
۵. بجنوردی، سید حسن. القواعد الفقهیة؛ قم: الهادی، ۱۴۱۹ ق
۶. زارعی سبزواری، عباسعلی. القواعد الفقهیة فی فقه الامامیه؛ قم: انتشارات اسلامی، ۱۳۹۸ ش
۷. جمعی از نویسندگان. الفائق فی الاصول؛ قم: دفتر فقه معاصر؛ ۱۳۹۸ ش
۸. مراغی، سید میر عبدالفتاح. العناوین الفقهیة، قم: انتشارات اسلامی، ۱۴۱۷ ق
۹. منتظری، حسینعلی. مجمع الفوائد، قم: بینا، بیتا
۵. تکالیف دانشجو

الف) ارزشیابی مستمر: (ارزشیابی برای آموختن)

- در اولین جلسه برای دانشجویان، منابعی تعیین می‌گردد تا موضوعاتی را که در پایان هر جلسه مطرح می‌شود را بر اساس آن منابع تعیین شده، بررسی و تحلیل کند و گزارش فعالیت خود را تا ۲۴ ساعت پس از زمان کلاس، برای استاد ارسال نماید.
- ارزشیابی‌ها و فعالیت کلاسی دانشجویان در طول ترم، ۸ نمره دارد.

ب) ارزشیابی پایانی: (ارزشیابی از آموخته‌ها)

- از منابع و عبارات‌های مطرح شده در طول ترم و پژوهش‌های دانشجویان، عبارات‌هایی ذکر می‌گردد و از دانشجو بر اساس آن عبارت، سوالاتی پرسیده می‌شود که وی با استفاده از عبارت مطرح شده، پاسخ را ارائه می‌کند. برخی پرسش‌ها نیز مطرح می‌شود تا فرایند رسیدن به پاسخ مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد که در این گونه پرسش‌ها پاسخ ارائه شده، اهمیت چندانی ندارد، بلکه فرایند رسیدن به پاسخ بسیار مهم است.
- ارزشیابی پایانی ۱۲ نمره دارد.

۶. زمانبندی

- جلسه ۱: فلسفه تجویز معاملات؛
- جلسه ۲: ریشه‌یابی علل منع از برخی معاملات؛
- جلسه ۳: تاثیر زمان و مکان در احکام معاملات؛
- جلسه ۴: تاثیر زمان و مکان در موضوعات معاملات؛
- جلسه ۵: توقیفیت یا عدم توقیفیت (تاسیسی یا امضائی بودن) احکام معاملات؛
- جلسه ۶: آثار توقیفیت یا عدم توقیفیت احکام معاملات؛
- جلسه ۷: نمونه‌هایی از سیره‌های معتبر در عصر شارع و مستحدث؛
- جلسه ۸: شرایط حجیت سیره‌های معتبر در عصر شارع و مستحدث؛
- جلسه ۹: بررسی عمومات و اطلاقات ادله نقلی تجارت؛
- جلسه ۱۰: بررسی شرایط تمسک به عمومات و اطلاقات ادله نقلی تجارت؛
- جلسه ۱۱: بررسی گستره ادله لبی تجارت؛
- جلسه ۱۲: شرایط عام صحت معامله، (مانند: اصل اولی در معاملات فساد یا صحت؛ اصل لزوم در قراردادهای عقلایی)
- جلسه ۱۳: شرایط عام متعاملین،
- جلسه ۱۴: شرایط عام ثمن؛
- جلسه ۱۵: شرایط عام مثن؛
- جلسه ۱۶: تقسیم عقود به اذنی و غیر اذنی و آثار فقهی آن.

در پناه حق موفق باشید

۱۴۰۱/۰۵/۲۵